

TVK- TALO

Rakennushistoriallinen selvitys

8.5.2017

Arkkitehtitoimisto Gramatikova & Lindberg

Tilaja

Kiinteistöosakeyhtiö Töölöntullinkatu 8

Ohjaus

Tove Hagman, Helsingin kaupunginmuseo

Konsultti

Arkkitehtitoimisto Gramatikova & Lindberg

Stenbäckinkatu 6 A

00250 Helsinki

anna-mari.gramatikova@g-l.fi

Työryhmä

Tiia Ettala, arkkitehti

Anna-Mari Gramatikova-Lindberg, arkkitehti

Maria Berga, graafikko

Työ on suoritettu maalis-toukokuussa 2017

© Arkkitehtitoimisto Gramatikova & Lindberg

Kannen kuva: Tiia Ettala

Takakannen kuva: Toimihenkilöarkisto

Nykytilannevalokuvat: Tiia Ettala

Sisällysluettelo

Harmaalla painetut kappaleet löytyvät selvityksen ensimmäisestä osasta
- TÖÖLÖN URHEILUTALO, Rakennushistoriallinen selvitys, 3.2.2017

Johdanto	1	5
Kohde	1.1	5
Perustiedot	1.2	6
Tehtävä	1.3	7
<i>Alueen asemakaavallinen historia</i>	<i>1.4</i>	<i>kts osa I</i>
Muutokset asemakaavamerkinnässä	1.5	8
Rakennushistoria	2	10
TVK:n talo	2.1	10
<i>Einari Teräsvirta</i>	<i>2.2</i>	<i>kts osa I</i>
<i>Töölön Urheilutalon arkkitehtuuri</i>	<i>2.3</i>	<i>kts osa I</i>
Alkuperäiset pääpiirustukset vuodelta 1967	2.4	24
Myöhemmät vaiheet ja muutostyöt	2.5	36
Nykytilanne	3	39
<i>Julkisivut ja hallien katto</i>	<i>3.1</i>	<i>kts osa I</i>
TVK:n talo nyt	3.2	39
Yhteenveto	4	57
Lähteet		58

Käytetyt lyhenteet

Helsingin kaupungin rakennusvalvontavirasto	RAKVV
Toimihenkilöarkisto	THA
Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto	KSV
Helsingin Aikuisopisto	AO

TVK:n talo iltavalaistuksessa.
Volker von Bonin, n. 1969, THA

1, Johdanto

1.1, Kohde

Vuonna 1956 Henkisen työn keskusliitosta tuli Toimihenkilö- ja virkamiesjärjestön keskusliitto eli TVK, ja uudelleen nimetty liitto ylitti 100 000 jäsenen rajan.

Yhteisen järjestöjen talon rakentamista valmisteleva toimikunta perustettiin 1963. Myös Suomen Valtakunnan Urheiluliitto, eli SVUL, suunnitteli uutta toimitaloa, ja kaupunki ehdotti liitoille yhteistä tonttia Meilahdesta, Töölöntullin vierestä. Hankkeen arkkitehdiksi palkattiin SVUL:in ehdotuksesta Einari Teräsvirta. Vuoden 1967 helmikuussa järjestöt pääsivät muuttamaan uusiin toimitiloihinsa.¹

Kaupungin vuokrasopimukseen kirjaaman ehdon mukaisesti SVUL:n ja TVK:n talot muodostivat ulospäin yhtenäisen kokonaisuuden, josta Töölöntullinkadun puoleinen, kahdeksankerroksinen siipi kuului TVK:lle. Talon pohjakerroksessa on alusta asti toiminut Virkailijain Kansalaisopisto (myöhemmin Helsingin Aikuisopisto), ja ylemmissä kerroksissa oli pääasiassa järjestötiloja.

¹ TVK:n kokouspöytäkirjat

TVK ajautui konkurssiin vuonna 1992, mutta sen jäsenliitot jatkoivat toimintaansa. Vuosien varrella opisto on laajentanut toimintaansa, ja saanut käyttöönsä yhä enemmän tiloja TVK-talon muilta toimijoilta. Nykypäivänä TVK-talo tunnetaankin paremmin Aikuisopiston talona.

Tontilla on voimassa asemakaava numero 10481 vuodelta 1998, ja siinä tontilla on merkintä YH: Hallinto- ja virastorakennusten korttelialue. Korttelialueelle saa sijoittaa uimahallin ja liikuntatiloja.

Muuttolaatikoita puretaan TVK:n uudessa toimistossa Töölöntullinkadun TVK-talossa. Kalevi Hujanen / THA

1.2, Perustiedot

Kohde

TVK-talo

Osoite

Töölöntullinkatu 8
00250 Helsinki

Sijainti

Kaupunginosa 15
Kortteli 520
Tontti 2

Valmistumisvuosi

1967

Suunnittelija

Einari Teräsvirta

Rakennuttaja

TVK-talo Oy, yhteisyyssä SVUL:in kanssa.

Tontti

91-15-520-2 / pinta-ala 2 632 m²

Laajuustiedot

Kerrosala 6 312 m²

Omistus

1967–1978 TVK-talo Oy
1978–2016 Kiinteistö Oy Töölöntullinkatu 8

Kaavatilanne

Asemakaava 10481, saanut lainvoiman 24.4.1998
Tontilla on YH -merkintä:
YH Hallinto- ja virastorakennusten korttelialue. Korttelialueelle saa sijoittaa uimahallin ja liikuntatiloja.

1.3, Tehtävä

Tämä suppea rakennushistoriallinen selvitys on jatkoa vuoden 2017 alussa tehdylle Töölön Urheilutalon rakennushistorialliselle selvitykselle. Selvitys tilattiin rakennuksen uuden pääasiallisen käyttötarkoituksen suunnittelun, ja asemakaavamuutoksen tueksi. TVK:n talo on osa suurempaa rakennuskokonaisuutta korttelin 91-15-520 Töölöntullin puoleisessa päädyssä. Kokonaisuus käsitti TVK-talon lisäksi SVUL:n talon maanalaisine uima- ja urheiluhalleineen.

Kokonaisuuden arkkitehtonista ratkaisua ja julkisivua on käsitelty selvityksen ensimmäisessä osassa, ja tässä osassa keskitytään TVK:n talon rakennushistoriaan ja sisätiloihin. Koko rakennuskokonaisuutta käsittelevät osiot (sisällysluettelossa harmaalla painetut kappaleet), kuten esim. asemakaavallinen historia ja arkkitehtoniset piirteet, löytyvät selvityksen ensimmäisestä osasta.

Ensimmäisessä osassa käytettyjen lähteiden lisäksi tämän osan aineistona on käytetty pääasiassa Toimihenkilöarkistoa ja Aikuisopiston 50-vuotishistoriikkia. Rakennuksen nykytilaa on dokumentoitu valokuvaamalla, ja säilyneisyyttä on tarkasteltu yleispiirteisesti.

TVK-talon pääporras.

1.4, Asemakaavallinen historia

Alueen asemakaavallista historiaa on käsitelty selvityksen ensimmäisessä osassa.

1.5, Muutokset asemakaavamerkinnässä

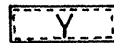
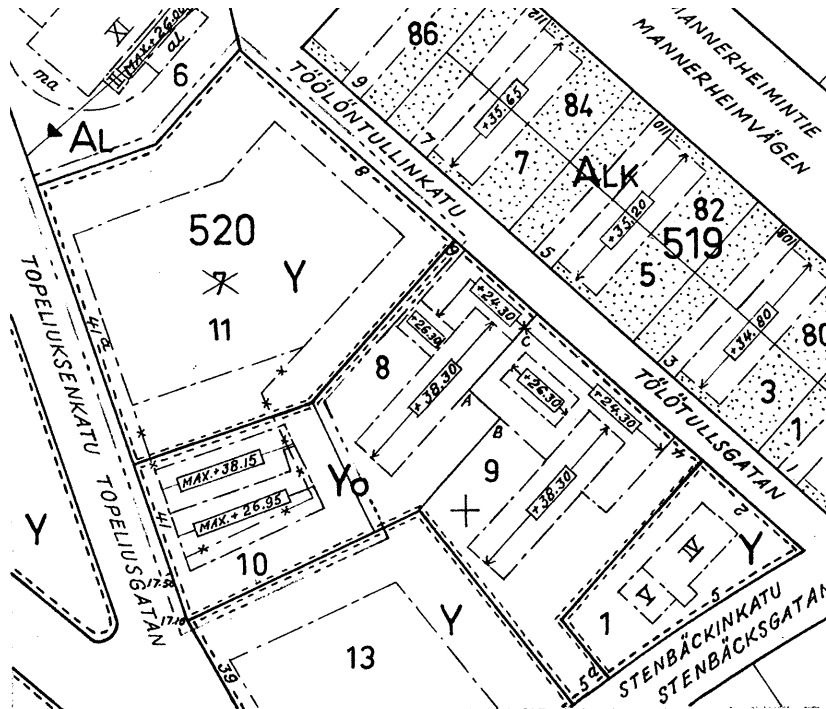
Tämä osuus täydentää aiempaa kappaletta käymällä läpi muutokset tontin asemakaavamerkinnässä.

MUUTTUVAT MERKINNÄT

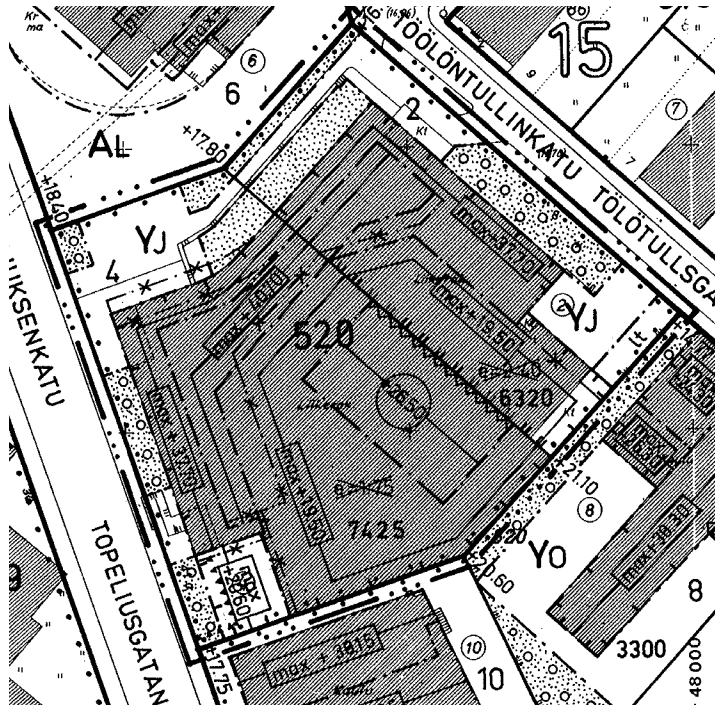
Kun Meilahden tontti osoitettiin SVUL:n ja TVK:n käyttöön, oli voimassa olevassa vuoden 1961 asemakaavassa tontilla merkintä Y: Yleisten rakennusten korttelialue.

70-luvun lopulla SVUL halusi laajentaa rakennustaan squash-hallilla, ja asemakaavamuutoksen yhteydessä tontin merkinnäksi muutettiin Yj: Järjestötoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.

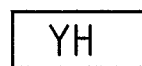
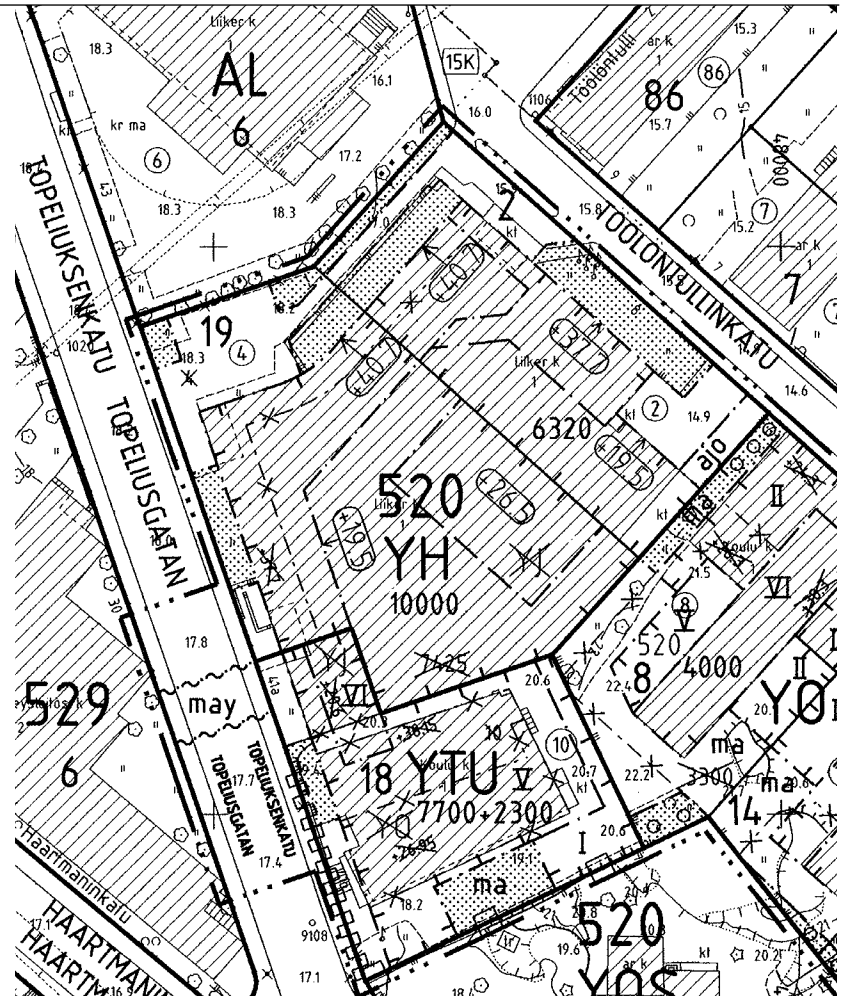
Nyt voimassa oleva asemakaava on vuodelta 1998, ja siinä merkinnäksi on osoitettu YH: Hallinto- ja virastorakennusten korttelialue. Korttelialueelle saa sijoittaa uimahallin ja liikuntatiloja.

YLEISTEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE.

JÄRJESTÖTOIMINTAA PALVELEVIA
RAKENNUSTEN KORTTELIALUE

Hallinto- ja virastorakennusten korttelialue.
Korttelialueelle saa sijoittaa uimahallin ja
liikuntatiloja.

2, Rakennushistoria

2.1, TVK:n talo

TVK

Toimihenkilö- ja virkamiesjärjestön keskusliitto TVK ajoi edeltäjiineen suomalaisen keskiluokan asiaa 70 vuoden ajan. Järjestö syntyi 1922, kun kuntien ja valtion virkamiesten sekä teollisuustoimihenkilöiden liitot perustivat Suomen virkailijakeskusliittojen liiton. Keskeisiä puuhamiehiä olivat sosiaaliministeriön kansliapäällikkö Niilo Mannio ja kunnallisvirkamiesten puheenjohtaja Zachris Castrén. Herrat olivat edistyspuoluelaisia ja presidentti K. J. Ståhlbergin luottomiehiä.

Uuden yhtymän tehtävä oli vaikuttaa julkiseen mielipiteeseen ja päättäjiin keskiluokan hyväksi. Palkkakysymykset jäivät jäsenjärjestöille.² Nimi muutettiin vuonna 1924 Henkisen Työn Yhtymäksi. Yhtymä ryhtyi hoitamaan Henkisen työntekijäin yleisiä, sosiaalisia ja taloudellisia etuja. Vuonna 1944 Henkisen Työn Yhtymä muuttui Henkisen Työn Keskusliitoksi.³

Myös poliittinen pohja laajeni, kun sosiaalidemokraatteja tuli laajalti mukaan toimintaan.

Vuonna 1947 järjestö joutui kuitenkin rajuun kriisiin, kun sosiaalidemokraatit houkuttelivat - tai pikemminkin painostivat - koko järjestöä ja sen liittoja Suomen ammattiliittojen keskusjärjestöön SAK:hon. Lähestymistä on kuvailtu SAK:n ”kuoleman syleilyksi”.

Henkisen työn keskusliittoon on kuulunut runsaasti myös akateemista väkeä, josta merkittävä osa jätti järjestön 1950, kun Akava syntyi. Vuonna 1956 Henkisen työn keskusliitosta tuli Toimihenkilö- ja virkamiesjärjestön keskusliitto eli TVK. Uudelleen nimetty liitto ylitti 100 000 jäsenen rajan, kun mm. sairaanhoitajat tulivat mukaan.⁴

JÄRJESTÖJEN TALO

Ensimmäiset keskustelut yhteisen järjestöjen talon rakentamisesta aloitettiin vuonna 1963, ja ensimmäinen TVK-talon suunnittelutoimikunnan kokous pidettiin 1.10.1963. Toimikunnan jäseniksi on TVK:n pöytäkirjoissa mainittu Airaksinen, Heinström (arkkitehti Victor Heinström), Karvinen, Kaukoranta, Kauppi, Pulkki ja Välikangas. Aarne I. Välikangas oli TVK:n toimitusjohtaja ja suunnittelutoimikunnan puheenjohtaja.

Ensimmäinen ajateltu tontti sijaitsi Ruoholahdenkadulla. Kyseisellä tontilla (lähteessä ei mainita katunumeroa) sijaitsi kuitenkin 38 asuntoa, ja niiden purkaminen olisi ollut kallista. Tontin rakennusoikeus ei myöskään ollut riittävä, eikä kaupunki ollut halukas nostamaan sitä.⁵

Oman talon hankkeen toteuttamiseen avautui toden teolla realistiset mahdollisuudet vasta sen jälkeen, kun tonttikysymys oli saatu ratkaistua. Samanaikaisesti oli vireillä Suomen Valtakunnan Urheiluliiton vastaavanlainen anomus. Kaupunginhallituksen esityksestä kaupunginvaltuusto oikeutti 13.11.1963 kiinteistölautakunnan vuokraamaan Meilahden kaupunginosan korttelista numero 520 yhteisen tontin TVK:lle toimisto- ja opistorakennusta, ja SVUL:lle urheilutaloa varten, velvoittaen samalla nämä keskenään sopimaan tontin jaosta.⁶

TVK-talon suunnittelutoimikunnalle annettiin kolme tehtävää. Heidän tuli neuvotella SVUL:in kanssa yhteistyöstä ja selvittää SVUL:in rakennussuunnitelmat, teettää kaikille jäsenliitoille tiedustelu tilatarpeista, mahdollisesta rahoituksesta ja yhteistiloista, sekä selvittää arkkitehtikysymystä. Päätettiin alustavasti

2. HS 1992

3. Järvi 1995

4. HS 1992

5. TVK:n kokouspöytäkirjat

6. Aikuisopisto 2011, 35

1965 TVK-TALON PERUSTAJAT 1967

TOC - HUSETS GRUNDARE

TOIMIHENKILÖ- JA VIRKAMIESJÄRJESTÖJEN KESKUSLIITTO
ALUUSKERHOLIITTO

FINLANDS SVENSKA FOLKSKOLLÄRARFÖRBUND

HELSINGIN KUNNALLISVIRKAMIEHET JA -TOIMIHENKILÖT

KUNNALLISVIRKAMIESLIITTO

MEISÄALAN TYÖNJOHTAJALIITTO

MEISÄTEKNIKKOLIITTO

SUOMEN AMMATTIKOULUJEN OPETTAJALIITTO

SUOMEN FARMASEUTTIILIITTO

SUOMEN FARMASIAKUNNAN ELÄKEKASSA

SUOMEN LÄÄKINTÄVOIMISTELIJAIN YHDISTYS

SUOMEN OPETTAJAIN LIITTO

SUOMEN PANKKIMIESLIITTO

SUOMEN PUUMIESTEN LIITTO

SUOMEN SAIRAANHOITAJALIITTO

SUOMEN TEOLLISUUSTOIMIHENKILÖIDEN LIITTO

TIE- JA VESIRAKENNUSHALLINNON VIRKAMIESLIITTO

UUDENMAAN SAIRAANHOITAJAYHDISTYS

VAKUUTUSVÄEN LIITTO

VIRKAMIESLIITTO

VIRKAILIJAIN KANSALAI SOPISTO

Lista TVK-talon perustajista on edelleen nähtävissä rakennuksen sisäkäynnin yhteydessä.

Kaupungin SVUL:lle ja TVK:lle Meilahdesta osoittama tontti. THA

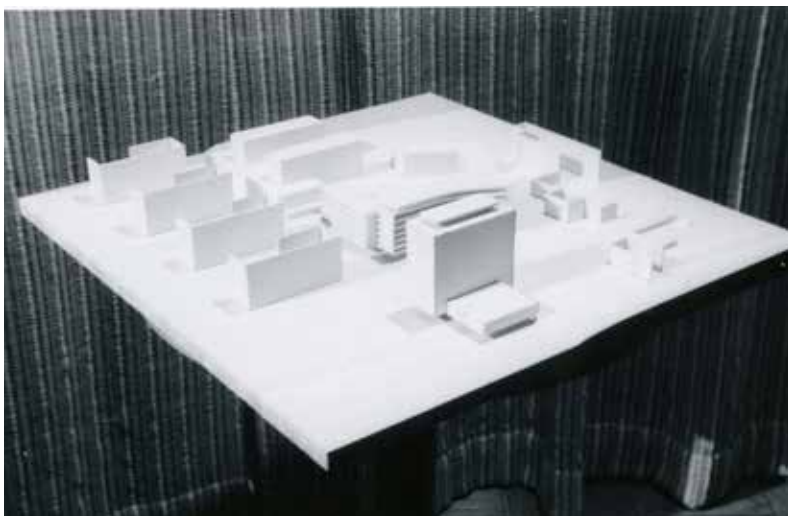
TVK-talon suunnittelutoimikunta lähetti jäsenliitoilleen kyselyn, jossa selvitettiin mm. tilatarpeita ja rahoitusmahdollisuuksia. THA

TVK:n aiempi toimitalo Hietalahdenkatu 8:ssa. THA

Vastaukset TVK-talotiedusteluun

Järjestö	Osoite TVK-talon rakennettava	Perustelu	Tilatarve	Mitä voitaisiin hoitaa keskitetysti	Rahoitus mahdollisuudet	Osmallistuminen liikeyrityksiin	Sijaintipaikka
VL Vankienhoitajien yhdistys r.y.	On	TVK:n suuruus vastaa osan talon	Ei	Kirjasto, postitus, hankinnat	n. 200.000,-	Ei kuvastusta, hotelli, ravintola, autotalli	Helsinki
Puolustusvoimain Virkailijaliitto ry	On	Varojen sijoittamismahdollisuus	Ei	-	Ei	-	-
Valtionsuoston Virkamiesyhdistys ry.	-	-	Ei	-	Ei	-	-
FVL	-	-	Ei	-	-	-	-
Puhelinvirkailijaliitto ry.	On	Varojen sijoittamismahdollisuus	Ei	Postitus, koneet, kirjasto, hankinnat	Ei voida ottaa huomioon	Maapinnan liikeyritysten laadusta	Kantakauspää
Valtionsuoston tark.vir.virk.yhd. ry.	On	Kannattava yritys, ei ole sijoitettava liikeyritykselle liikekustannuksella	Ei	-	Ei	-	-
Kantakausliikkeen Kottelousopetusseura ry.	On	-	30 m ²	Hankinnat, postitus, postitus	Voitetaan myymälä 2 hain tontti koulun alueella	Ei	Kantakauspää
Keskusammattikoulujen Opett.yhd. ry.	On	-	Ei	-	-	-	-

TVK-talon pienoismalli esittelyssä. Pentti Uutela, n. 1965, THA

Pienoismalli talosta kaupunkirakenteellisessa kontekstissa. THA

Pienoismalli korttelin sisäpuolelta nähtynä. Palloiluhallin oikealla puolella näkyvät kattolyhdyt valaisevat opistoaulaa, luokkahuoneita ja suurta luentosalia. Kalevi Karusuo, THA

TVK-talon suunnittelua. Pöydän päässä TVK:n puheenjohtaja Viljo Suvanto. THA

”keskustella Arkk. Heinströmin kanssa projektista ilman mitään sitoumuksia.” ⁷

Meilahden tontille sai rakentaa 7-kerroksisen talon, pinta-alaltaan 5 460 m². Tontille ei saanut sijoittaa liikehuoneistoja, joita alun perin oli ajateltu vuokratulojen takia, mutta tästä ei muodostunut kynnyskysymystä. Kaupunki oli tyytyväinen yhteistyösuunnitelmiin SVUL:in kanssa, joten yhteistonttiin liittyvien rakennusehtojen suhteen oltiin valmiimpia neuvottelemaan. ⁸

Toukokuussa 1964 oltiin jo niin pitkällä, että yhteistyö SVUL:in kanssa oli aloitettu, ja arkkitehdiksi palkattu SVUL:in ehdotuksesta Einari Teräsvirta. Laadittujen luonnospiirustusten pohjalta aloitettiin asemakaavamuutosprosessi. Tontin lopulliset rajat varmistettiin, ja TVK:n osuuden kooksi päätettiin n. 2600 m². ⁹

Helsingin kaupungin ja TVK:n välillä allekirjoitettiin 22.5.1965 tontin vuokrasopimus, joka on voimassa vuoden 2020 loppuun asti. Vuokrasopimuksen ehtoina oli mm., että omistajat sopivat tontin sisäisestä jaosta keskenään, ja että rakennushanke hoidettaisiin

kiinteässä yhteistyössä koko rakennuksen suhteen, eli että rakennuskokonaisuudesta tulisi arkkitehtuuriltaan yhtenäinen. TVK Myöhemmin kaupunginvaltuusto on suostunut siihen, ettei tontista peritä vuokraa siltä osin, kun tontille tulevaa rakennusta käytetään Virkailijain kansalaisopiston tarpeisiin.¹⁰ TVK:n sisällä päätettiin, että tiloja vuokrattaisiin vain TVK:laisille, eikä niitä myöskään vuokrattaisi eteenpäin muille. ¹¹

RAKENTAMINEN

Uuden talon materiaaleiksi valittiin sahara-tiili, mattamusta graniitti ja kuparipelti niiden helppohoitisuuden vuoksi, ja jotta rakennus säilyisi edustavana pitkään ja mahdollisimman vähällä huollolla. Sekä arkkitehti että kaupunki toivoivat, että rakennukseen ei kiinnitettäisi mitään valomainoksia, valoja tai kylttejä, lukuunottamatta SVUL:in, TVK:n ja Urheilutalon nimiä. ¹²

Arkkitehti piirsi (kaupungin kanssa rakennusoikeudesta neuvoteltuaan) rakennuksen ullakkokerrokseen, eli kahdeksanteen kerrokseen kummankin käyttäjän yhteisen aamiaishuoneen keittiöineen. SVUL kuitenkin ilmoitti ennen rakentamisen aloittamista, että se joutuu muuttamaan suunnitelmia, ja siirtämään keittiötilat

pohjakerrokseen. Näin ollen ylimmän kerroksen aamiaishuone muutettiin kokoushuoneeksi, joka jäi TVK:n käyttöön. ¹³

Akustiikkaan liittyvät suunnitelmat laati arkkitehti Alpo Halme. ¹⁴

TALO VIHITÄÄN

TVK-talo Oy perustettiin 22.2.1965. Jokainen jäsenliitto lähetti valtuutetun edustajan allekirjoittamaan perustamisasiakirjan. Muutto uuteen yhteiseen rakennukseen tapahtui helmikuussa 1967, ja rakennuksen vihkiäisjuhlat pidettiin 26.4.1967. ¹⁵

TALON KÄYTTÄJÄT JA ARKKITEHTONINEN RATKAISU

TVK:n osuus rakennuskokonaisuudesta muodostui kahdeksasta maanpäällisestä kerroksesta ja yhdestä kellarikerroksesta. Sisäänvedetty ylin kerros oli muita kerroksia pienempi, ja siellä sijaitti suuren kokoushuoneen lisäksi vain teknisiä tiloja. Sisäänkäynti Töölöntullinkadulla oli julkisivulinjasta sisäänvedetty, ja sisäänkäynnin yläpuolelle arkkitehti piirsi vaijereilla ripustetun lippakatoksen. Vanhasta pienoismallikuvasta voi nähdä, että Teräsvirta oli kokeillut lippakatoksen

7. Aikuisopisto 2011, 35

8. THA, TVK:n kokouspöytäkirjat

9. THA, TVK:n kokouspöytäkirjat

10. Aikuisopisto 2011, 35

11. THA, TVK:n kokouspöytäkirjat

12. THA, TVK:n kokouspöytäkirjat

13. THA, TVK:n kokouspöytäkirjat

14. THA, TVK:n kokouspöytäkirjat

15. THA, TVK:n kokouspöytäkirjat

Työmaamonttu Topeliuksenkadun puolelta katsottuna. THA

TVK-talon suunnittelua. Kuvassa vasemmalla TVK:n puheenjohtaja Viljo Suvanto, keskellä arkkitehti Einari Teräsvirta ja oikealla TVK:n toimitusjohtaja Aarne I. Välikangas. THA

Työmaamonttu Mannerheimintien varren asuintalosta nähtynä. Taustalla Teräsvirran suunnitteleman Lääketieteellisen tiedekunnan laitosten työmaa. AO

TVK-taloa viimeistellään muuttopäivänä. Kalevi Hujanen, 1967, THA

Muutto Töölöntullinkadun TVK-taloon helmikuussa 1967. Kuvassa oikealla TVK:n tutkimussihteeri Bjarne Lindholm. THA

lisäksi muitakin sommittelullisia ratkaisuja. (kuva s. 19)

Sisäänkäynnin jälkeen oikealta löytyivät hissit, ja vasemmalta avonaulakko infotiskeineen. Hissien takana sijaitseva pääporras oli melko arkisen teräksisen palo-oven takana, ja vaikka porras onkin tyylikkäästi detaljoitu, on se kuitenkin yleisilmeeltään melko arkinen. Naulakon vierestä oli kulku käytävään, jonka varrella opistohuoneet sijaitsivat.

Sisäänkäyntikerroksessa sijaitsivat Virkailijain kansalaisopiston tarvitsemat tilat luentosaleineen ja luokka- ja ryhmätyöhuoneineen (yhteensä 950 m²), sekä lisäksi talon ruokala ja talonmiehen asunto. Ruokalan keittiö oli yhteinen SVUL:n talon kanssa. Opiston suuri luentosali, johon mahtui 222 henkilöä, oli varustettu tulkkauslaittein, jolloin sitä, ja samassa kerroksessa olevia luokka- ja kokoushuoneita, voitiin käyttää myös järjestöväen kokous- ja kokoontumisaikana sekä kesäisin myös kongressitilana.¹⁶

Aulan perällä oikealla sijaitsi talon ruokala, jonne oli saatu hyvin luonnonvaloa pengertämällä maanpintaa Töölöntullin puolella. Pengerrystä rajaavaan muuriin

oli samalla saatu integroitua osa ilmanvaihdon vaatimista hormoneista ja päätelaitteista.

Aulan perältä vasemmalta laskeuduttiin koko tilan levyisiä avoportaita kuuden askelman verran alaspäin toiseen, korkeampaan aulatilaan. Kolme peräkkäistä luokka- ja kokoushuonetta kavensivat tilaa asteittain, ja päätteenä oli suuren luentosalin pariovi. Aula saleineen ja kokoushuoneineen oli sijoitettu korttelin sisäpuolelle, ja se sai luonnonvaloa riviin sijoitetuista pitkistä kattolyhdyistä. Kattolyhdyt jatkuivat aulasta väliseinien yli kokoushuoneisiin, ja rivin viimeiset kattoikkunat valaisivat luentosalia.

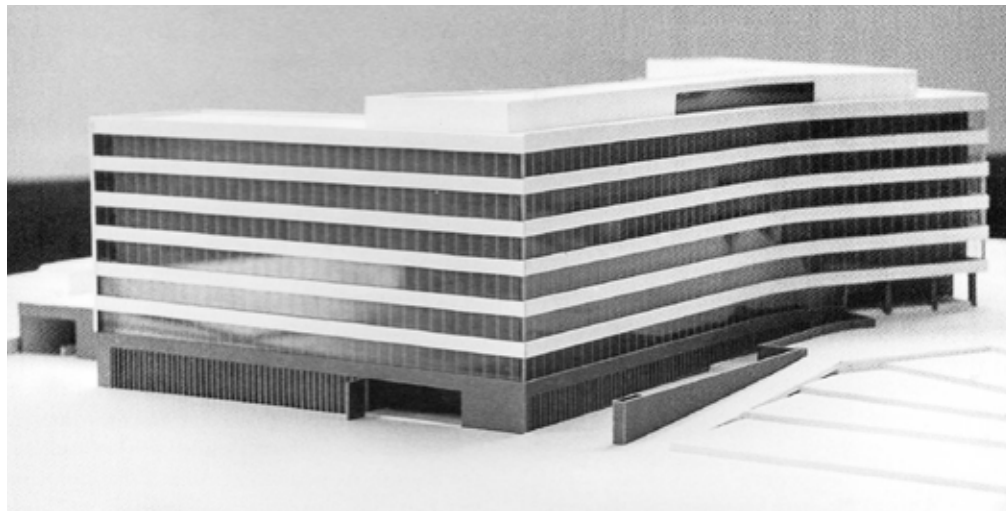
Maantasokerros on koko tontin kokoinen, kun taas varsinaiset kerrokset kiersivät ulkoreunoja, muodostaen ikäänkuin leveän M-kirjaimen. Tuomalla yhtä kulmaa ulospäin, ja leventämällä toista korttelin sisäpuolelta, Teräsvirta sai avattua kummankin järjestön puolelle kolmiomaiset kerrosaulat. Kaupungin vaatimus yhteinäisestä ilmeestä toteutui niin hyvin, että toimijoiden (ja tonttien) välinen raja on nähtävissä vain nauhaikkunoiden kohdalla, hieman leveämpinä, pystysuoraan julkisivussa jatkuvina välipuitteina.

TVK-talon peruskerrosten ytimen muodosti rakennuksen nivelkohdassa sijaitseva ympärikerrettävä hissi-, porrashuone-, varasto- ja wc-tilapaketti. Hissiaula jatkui käytävänä Töölöntullinkadun suuntaisesti. Käytävän päässä oli toinen porrashuone ja tuuletusparveke. Käytäviä reunustivat kummaltakin puolelta toimistohuoneet tai niihin liittyvät apu- ja neuvottelutilat. Käytävät eivät saaneet luonnonvaloa muualta kuin toimistohuoneiden ovien päällä olevista yläikkunoista. Voisikin todeta, että TVK:n puolella varsinaisten kerrosten ilme on tavanomaisempi kuin SVUL:n puolella, jossa mm. kaareva keskikäytävä ja avarampi keskisaula luovat väljempää ja monimuotoisempaa sisätilaa.

On mielenkiintoista, että ylempien kerrosten silmukkamainen, viisto muoto ei heijastu niiden alapuolella, sisäänkäyntikerroksen tilasarjassa. Pohjaa tarkastelemalla voi huomata, että diagonaalilinjaa tukevat pilariparit on taitavasti sijoitettu niin, että vain kaksi linjassa olevaa pilaria on jätetty näkyviin aulatilaan, ja seuraava pilarilinja on upotettu wc-tiloihin ja ruokalaan.

16. Aikuisopisto 2011, 35

Talon pienoismalli, jossa näkyy vaihtoehtoinen ratkaisu TVK:n talon sisäänkäynnissä. AO

"Opiston eteisaulassa oli alkuvuosikymmeninä vaatenaulakko, myöhemmin vaatenaulakot siirrettiin eri opetustiloihin." AO

TVK:n kylttiin lisättiin myöhemmin myös Virkailijain kansalaisopiston lyhenne. Vaikka alunperin sekä kaupunki että arkkitehti toivoivat, ettei julkisivuun laitettaisi muita kuin TVK:n, SVUL:n ja urheiluhallien nimet, niin jossain vaiheessa seinässä on ollut myös Karhu-Titanin logo. Päivittämätön kuva on todennäköisesti 70-luvulta, jolloin Karhun nimi muutettiin Karhu-Titaniksi. THA

Ilmakuva SVUL:n
myyntiesitteestä. Taustalla myös
Teräsvirran suunnittelemat Lääketieteellisen
tiedekunnan Haartmaninkadun laitokset.

2.2, Einari Teräsvirta

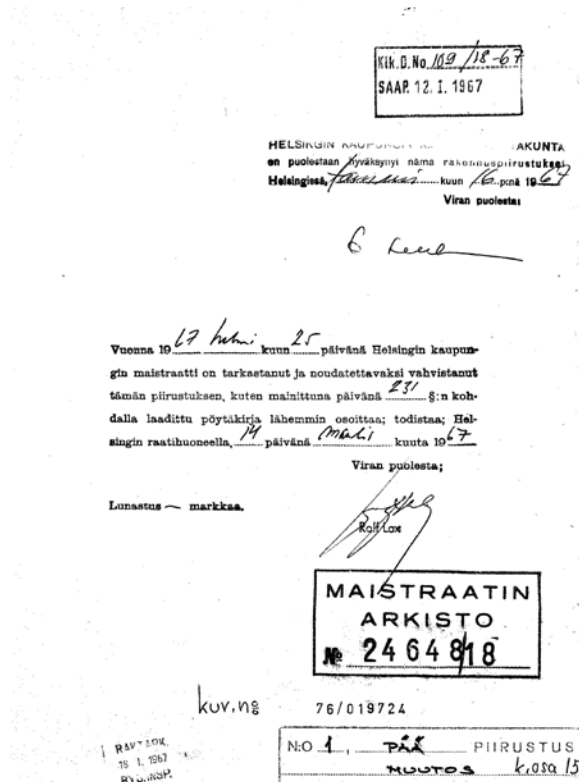
2.3, Töölön urheilutalon arkkitehtuuri

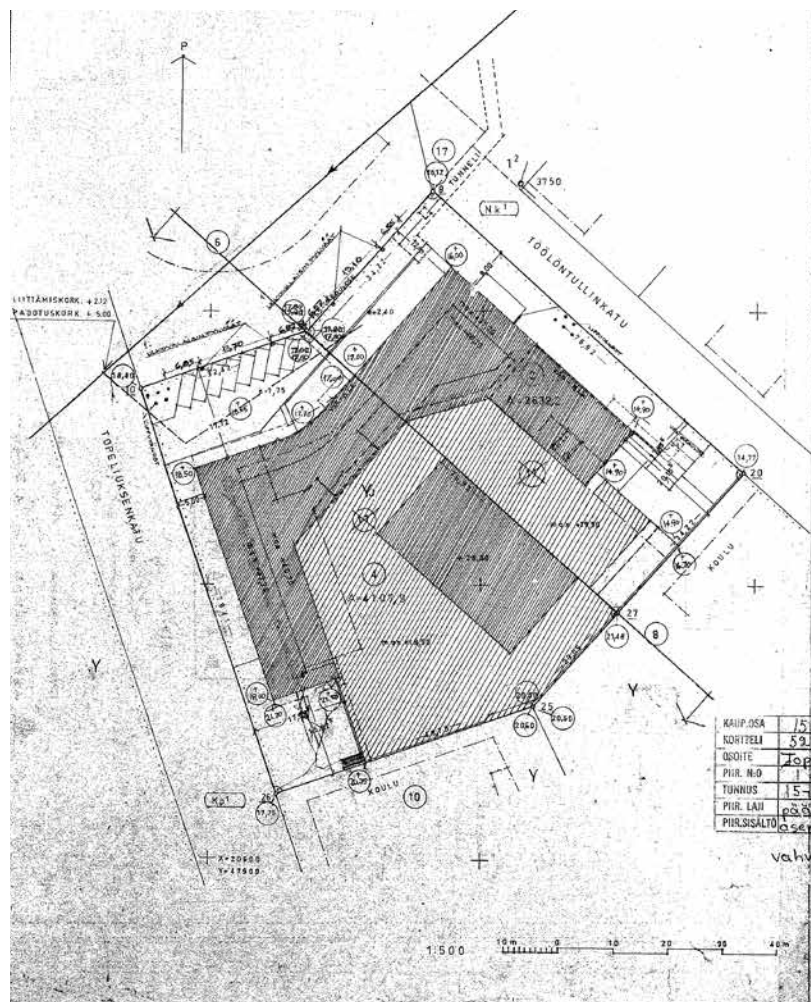
Talon suunnittelijasta ja kokonaisuuden arkkitehtonisista piirteistä kerrotaan selvityksen ensimmäisessä osassa.

2.4, Alkuperäiset pääpiirustukset vuodelta 1967

Töölön Urheilutalon piirustuksia ei ollut mukana Einari Teräsvirran Arkkitehtuurimuseolle vuonna 1993 lahjoittamassa piirustuskokoelmassa. Ainoat kohteesta löytyneet alkuperäiset piirustukset ovat rakennusvalvonnan arkiston pääpiirustukset. Seuraavilla sivuilla on esitetty pohjapiirrokset TVK:n talon osalta. Pohjapiirrokset kokonaisuudessaan löytyvät selvityksen ensimmäisestä osasta.

Piirustukset eivät ole mittakaavassa.

71. LINGIN LAUPUNGIN 15. LAUPUNGININ LORTTELIN
N:o 520 TONTIT N:o 2 JA 4

Source: INT-JEN-RELAT-1

25
0- NYE HITTARD TONTIN RASA, TONTIN GELATINOSA JA UGREN KAJA-
TIGHEIN NUNERO

1 — VANHEIMAN KLESTIT-STOJADITSEKIN RABOJA

— 64 — GELÄNDKARTENVERGLEICH DER ALPEN UND DER NORDEN VON SIBIRIEN

— ASINABAVAN TAT CONTIION, MÖTÄINEN RAJA

4. EXTENSION

(11) CONTINGENT LIABILITY IN THE FUTURE

4107,9 m² TONTEN PINTA-ALUM

114 JOURNAL OF DOCUMENTATION

PRINTED TO ORDER

PLASTIC ALUMINUM REACTIVITY SENSITIVITY Y

Y. FLAISEN RAKENNUSSEN TUNTI

300

© 2006 The Authors
Journal compilation © 2006 Blackwell Publishing Ltd

ASPHALAVANUCAYESIA:

V. TÄRKEISTÄN OIKUUTAMINEN PALVELUJEN KÄYTTÖN KOKEMUKSIA KÄYTTÄEN

LABORUSALA

no 1 • 1950 LÄNNEN JULKISUUPINNAN JA VOIRATON

LUSO D-TASOSTA DJEPTUNA

+25,50 MENNÜSEN VESTIAATON YLEISIN KOKOON L. 0.0.

• 175. TONTICHOKEUSLUKU ELI TONTIN REPHOSALA

RELLEKIN TONTILLE ON VARATTAVA YLSI AUTO
100 M² KOKONEN KOKO NYKSI AUTOMATILLA 10-20

T. AJAA-KOHDEN

MAARKISTITTIYESIKON NUNERO

X RYSTI MERKINNÄN PÄLLÄ TARKOITTAAN SEN PO

LONTTI NO 2 IVK:N RAKENNETTU KERROSALA 1205N²

AUTOPAIKKO JA 5600:100 = 56 ap %.

TOIMISTOKERHOSALA 5808 n² / AUTOPAIKKOJA 5526:100

(18 ap) = 39 ap

12

AS
175-57

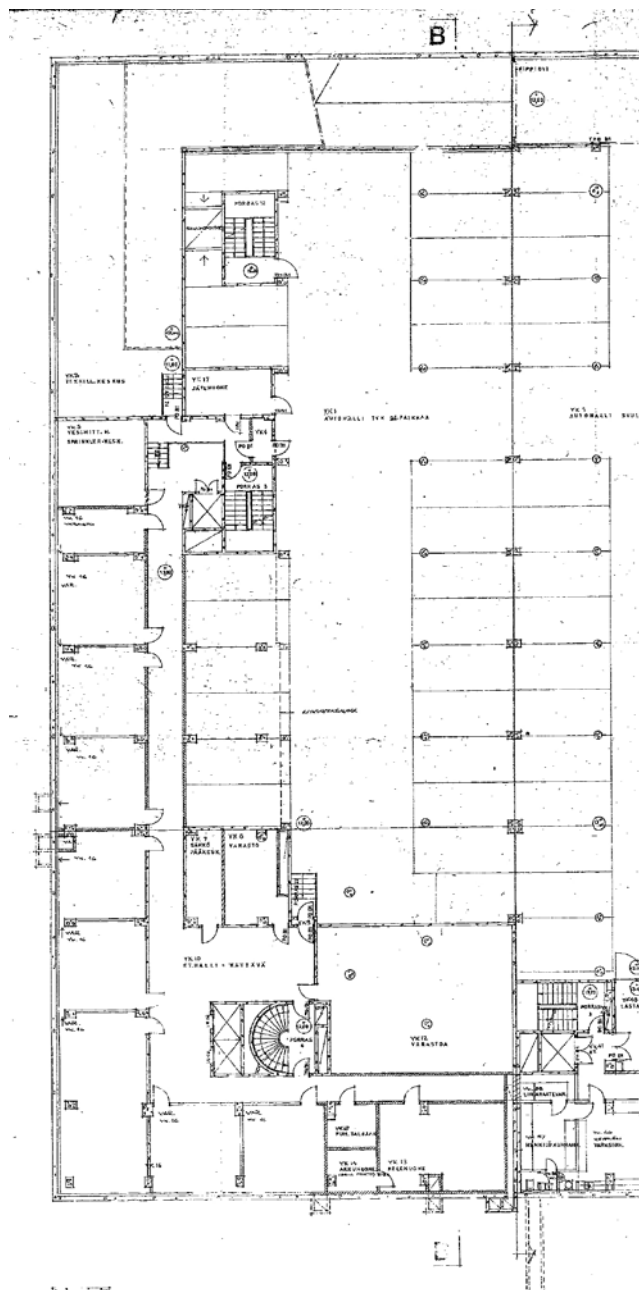
EINARI TO

4. LIBERTY VALUATION: THEN TAKEN @ 2.46 M 83.66
18.7.66

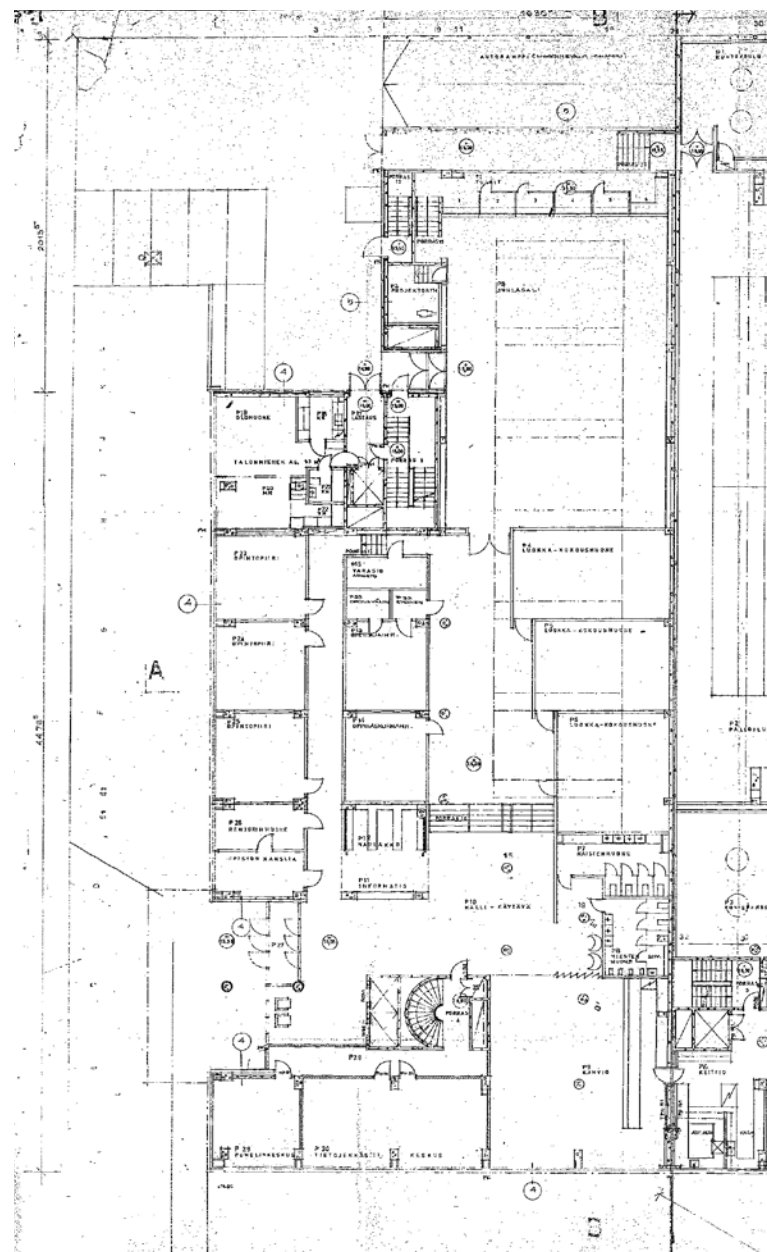
© 1999 Blackwell Science Ltd *Journal of Internal Medicine* 245: 399–407

oriallinen selvitys 8.5.2017 / / Arkkitehtitoim

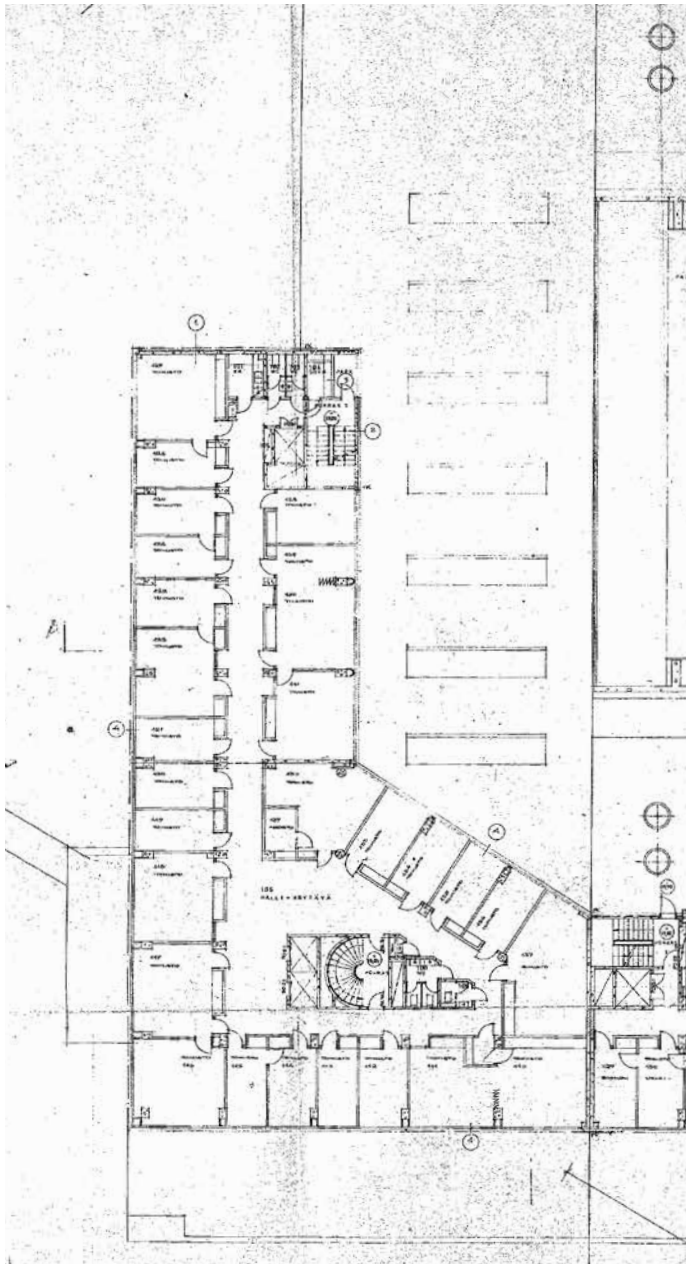
Asemapiirros. RAKVV

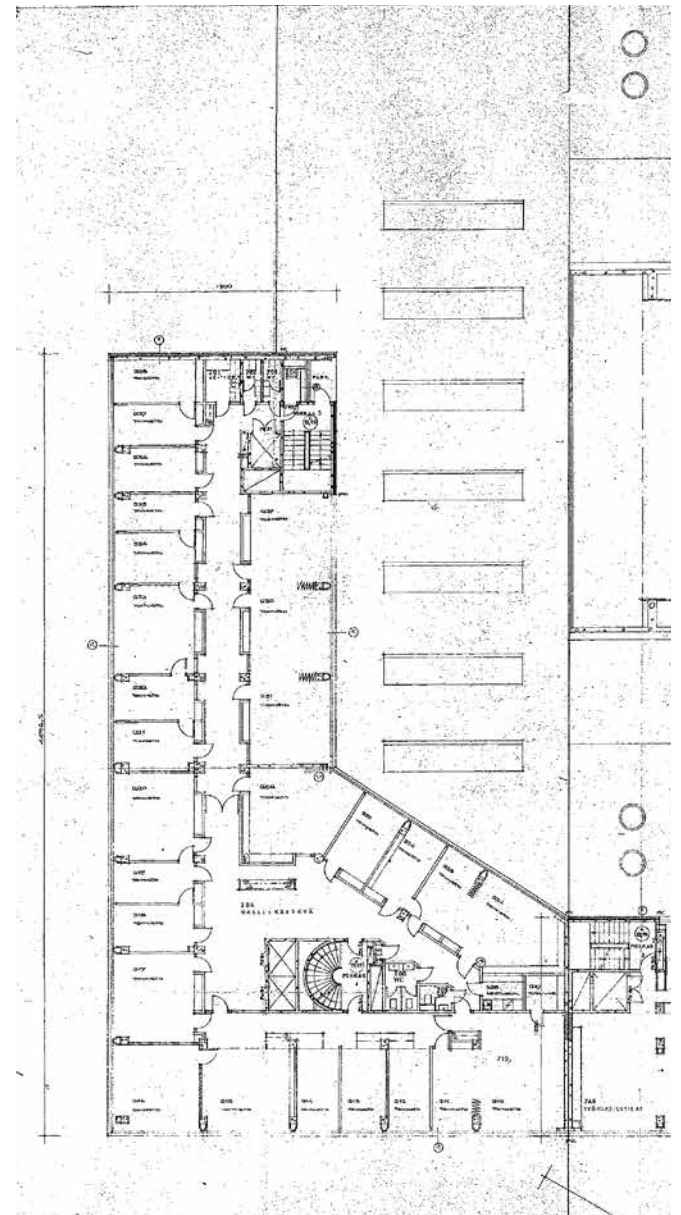
Kellarikerros. RAKVV

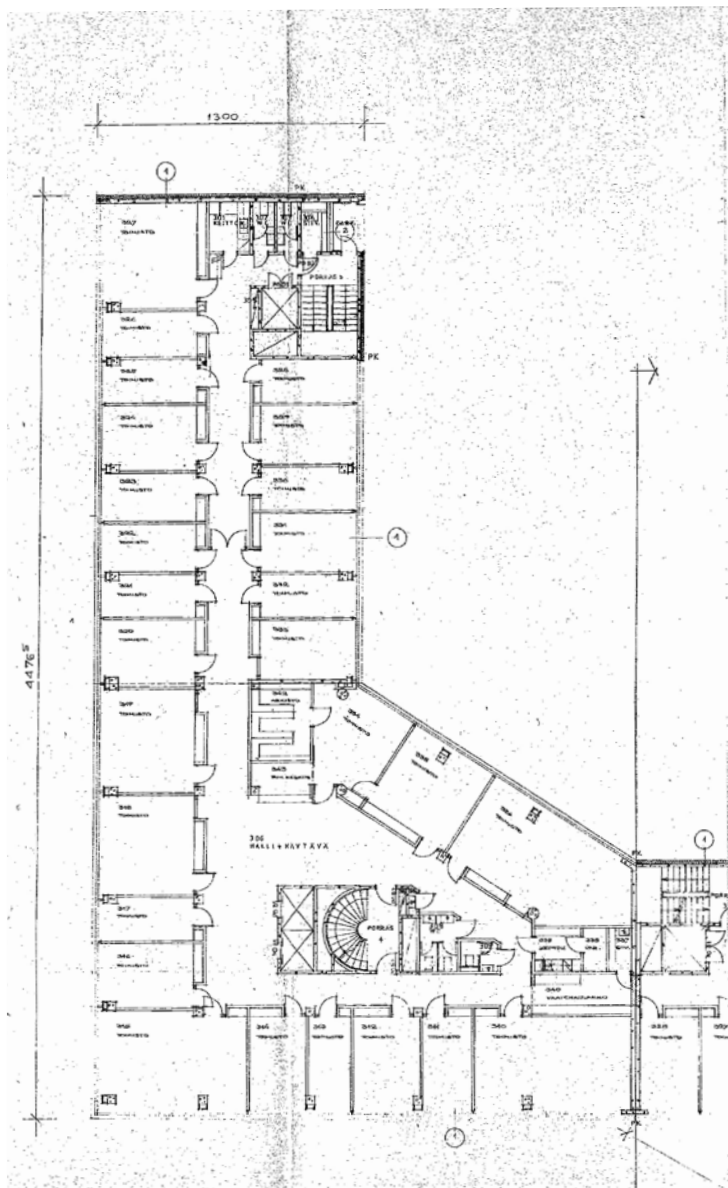
Sisäkäyntikerros. RAKVV

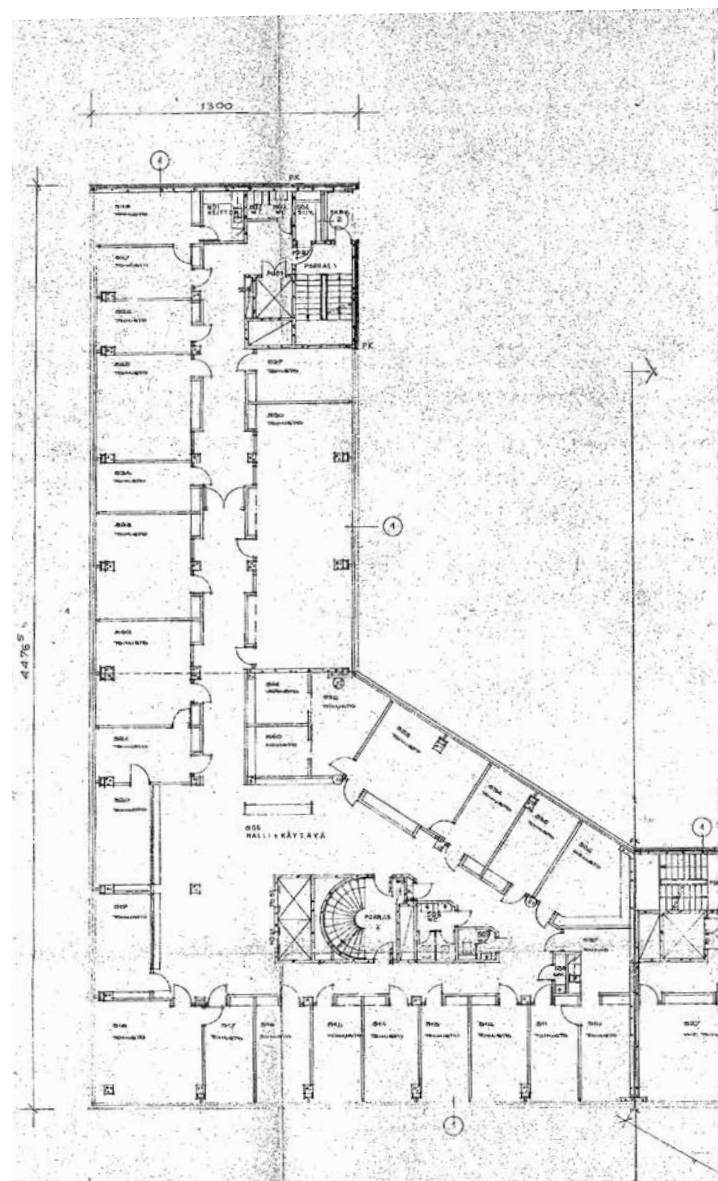
Toinen kerros. RAKVV

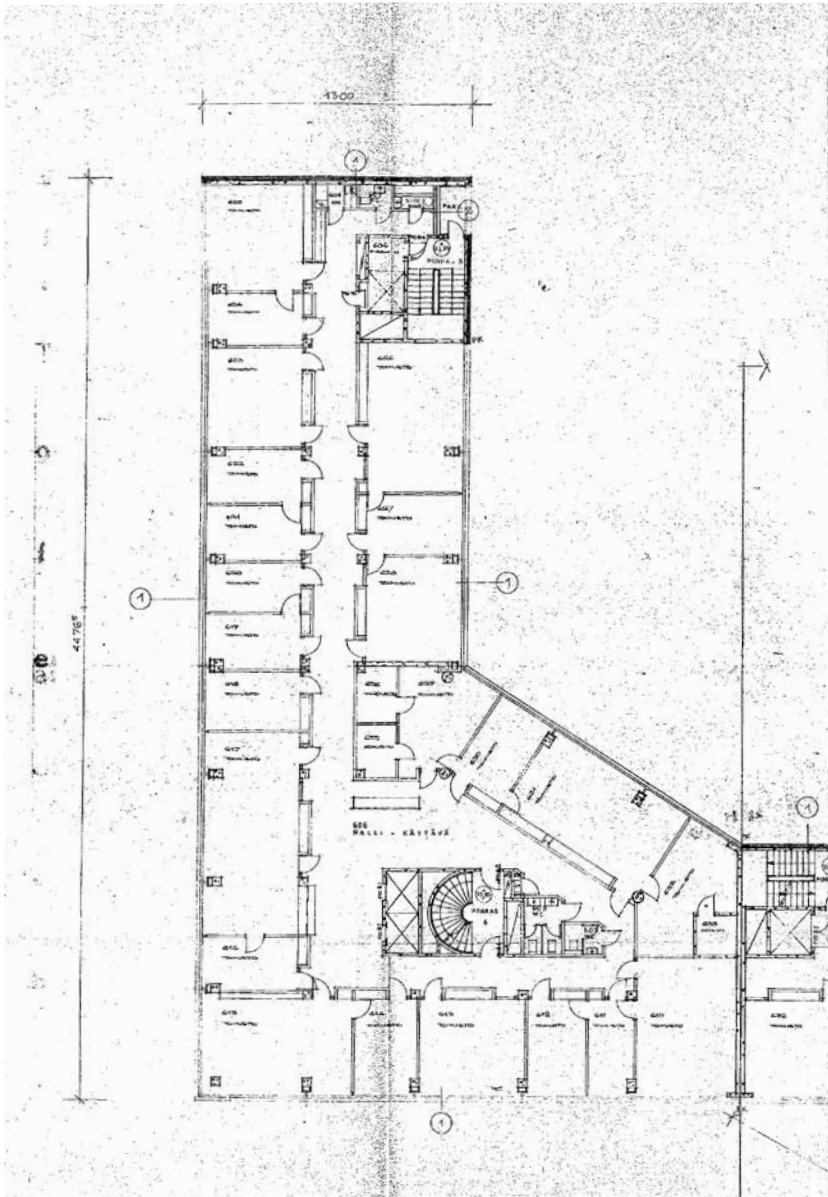
Kolmas kerros. RAKVV

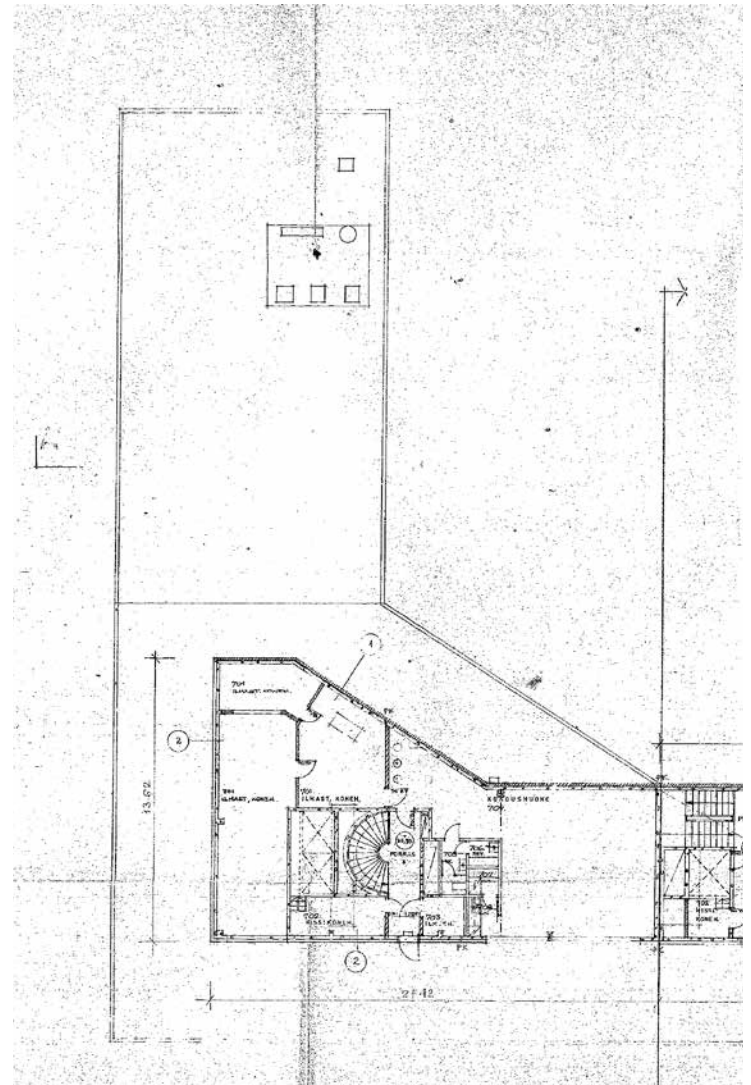
Neljäs kerros. RAKVV

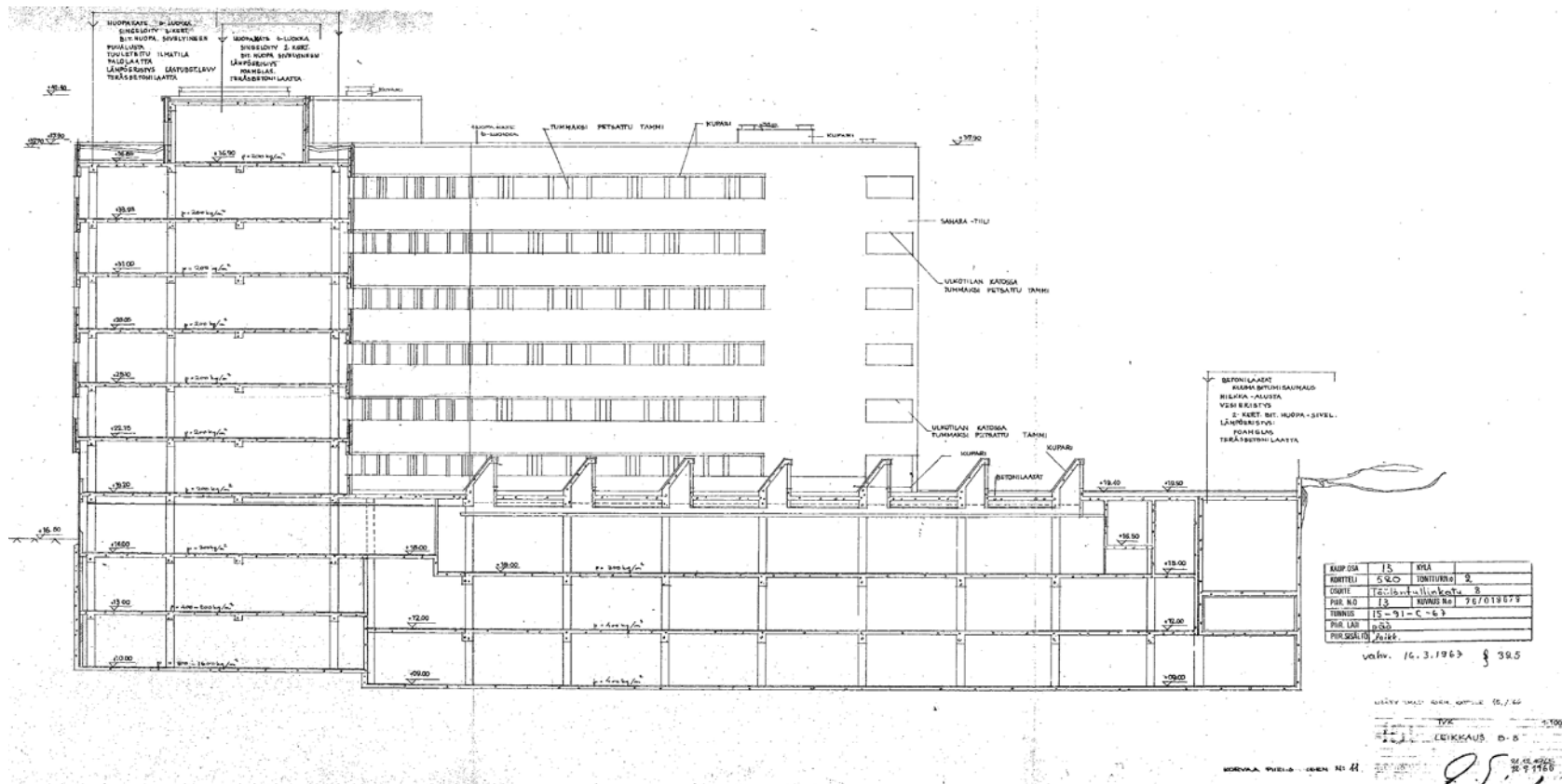
Kuudes kerros. RAKVV

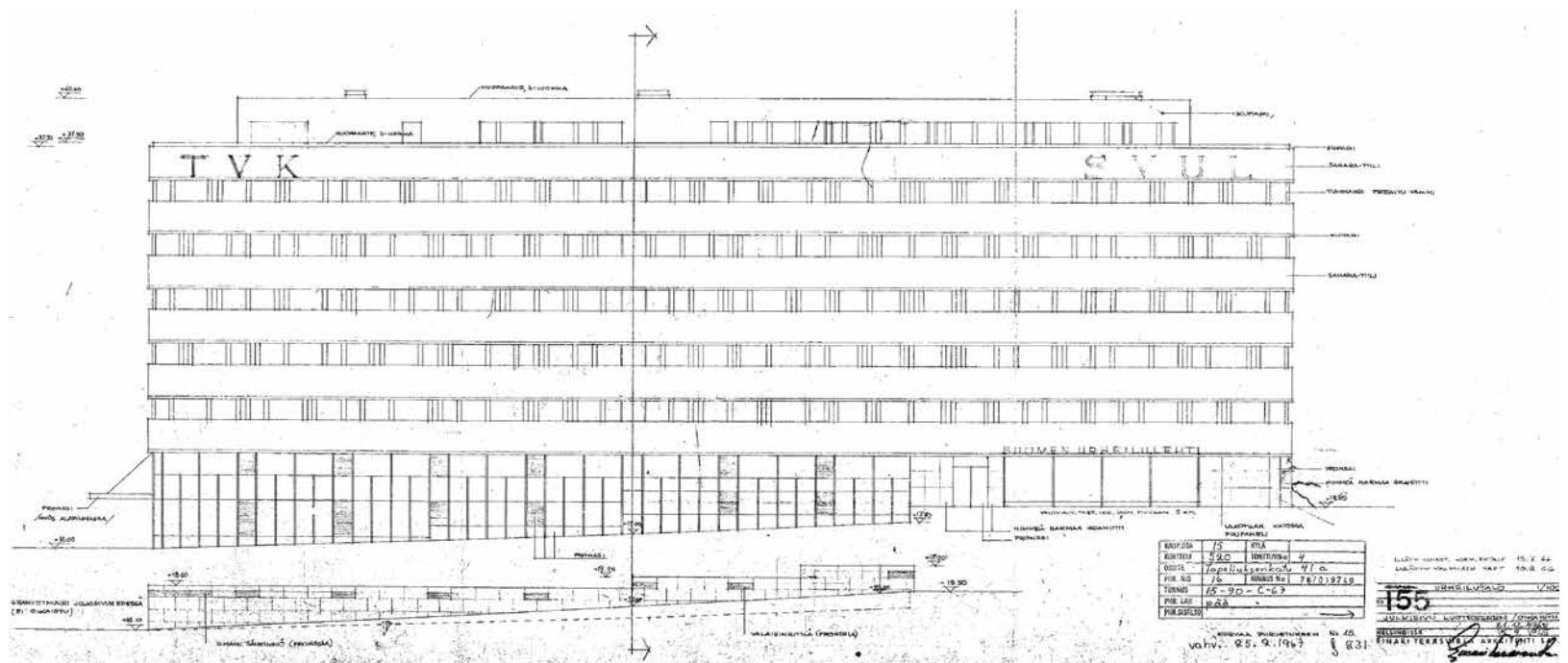

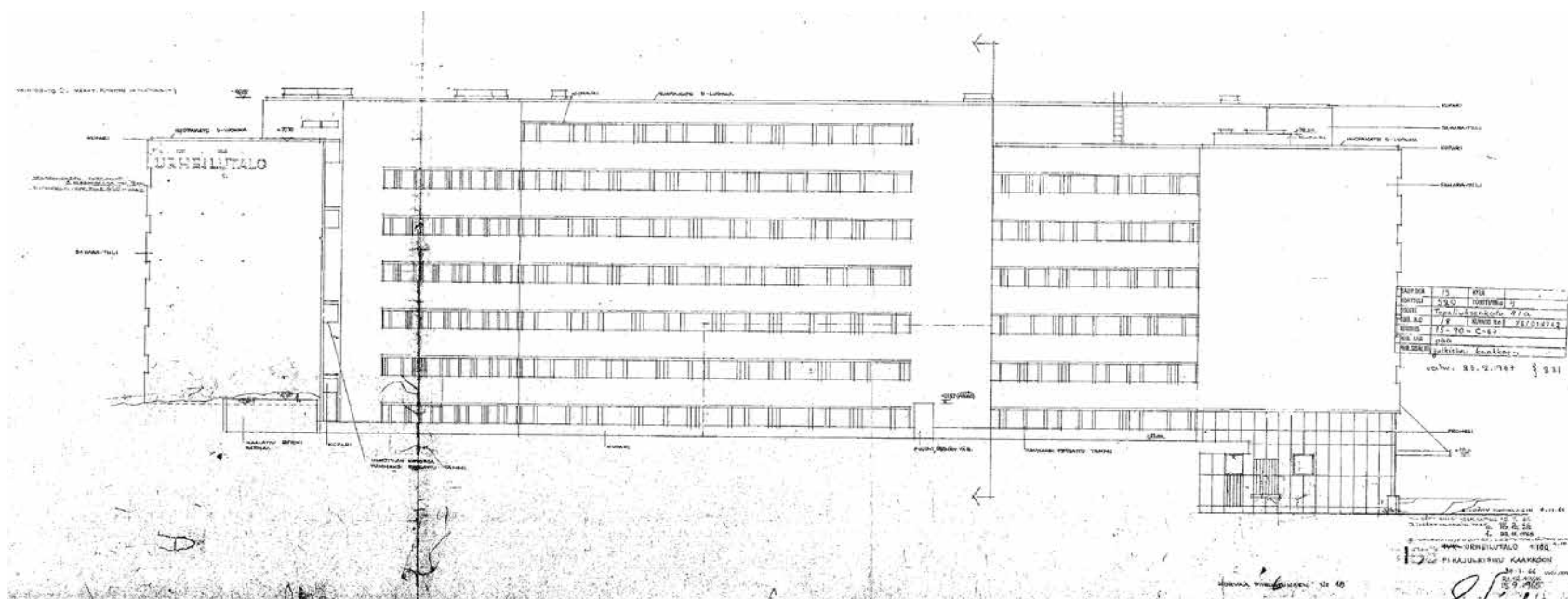
Seitsemäs kerros. RAKVV

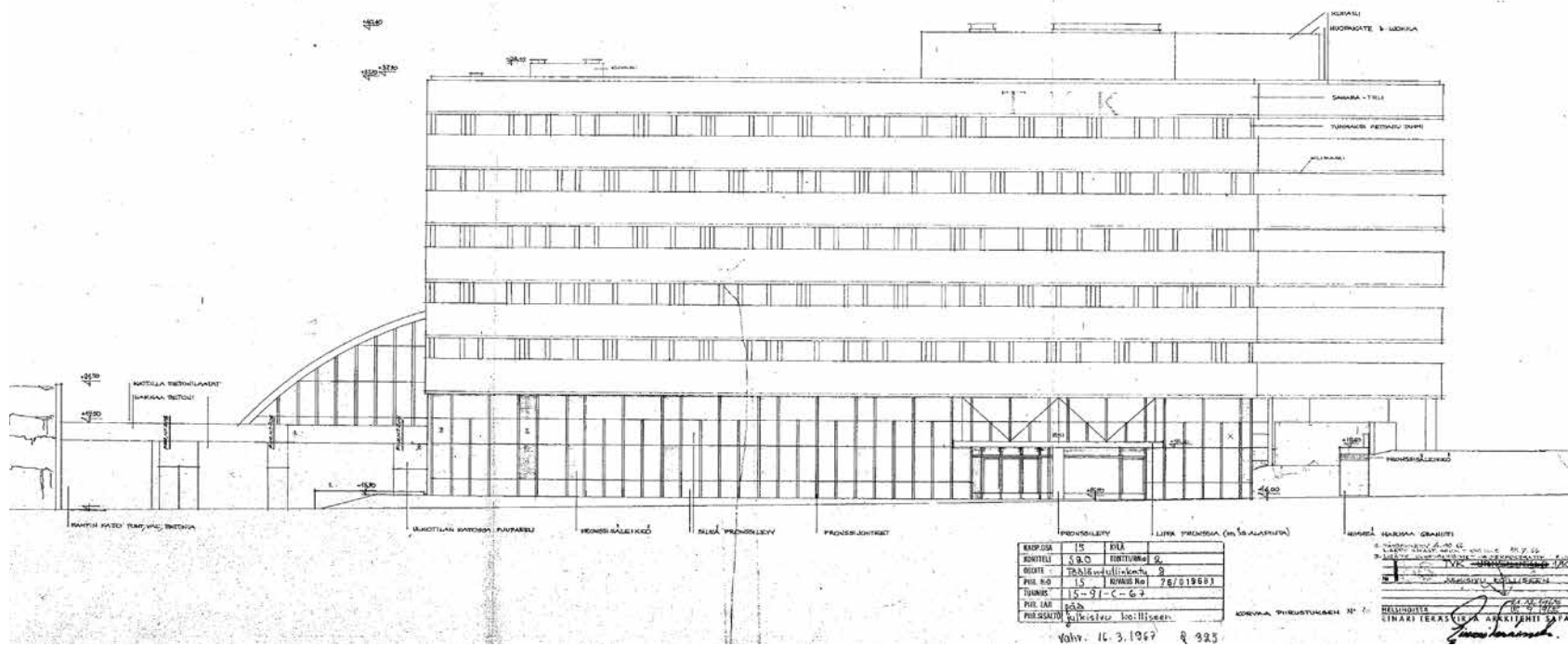

Kahdeksas kerros. RAKVV

TVK:n talon julkisivu Töölöntullinkadun suuntaan. RAKVV

2.5, Myöhemmät vaiheet ja muutostyöt

VIRKAILIJAIN KANSALAI SOPISTO LAAJENEE

Heti uusiin tiloihin päästyään Virkailijain kansalaisopiston toiminta laajeni, niin että alunperin sille mitoitettut tilat jäivät saman tien riittämättömiksi. Vuosien varrella opisto sai muilta järjestöiltä hankittua käyttöönsä lisää tilaa TVK-talon eri kerroksista, ja opistolle saatiin mm. viimeisimmän tekniikan mukainen kielistudio.¹⁷

TVK:N KONKURSSI

TVK kaatui vuoden 1992 lopulla keskusjärjestön taloudellisiin vaikeuksiin. ”TVK:lla on ollut vaikea tehtävä yhdistää kirjavia toimihenkilöryhmiä yhteisten tavoitteiden taakse. TVK on edustanut keskiluokan osia, joiden on ollut vaikea löytää selvää samaistumisen kohdetta. Liittoja on tullut ja mennyt. Toiset ovat uhkailleet lähdöllä, ja toiset ovat lähteneet”, TVK:n historioitsija, filosofian kandidaatti Jukka Vuori arvioi.¹⁸

Kun vuonna 1993 toteutettiin vielä kansalaisopistojen valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistus, niin Virkailijain kansalaisopisto ajautui historiansa pahimpaan taloudelliseen kriisiin. Opisto ja sen ylläpitäjäjärjestö Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Opintoliitto TVO

ry jatkoivat kuitenkin toimintaansa keskusjärjestö TVK:n konkurssista huolimatta. Se oli mahdollista, kun ylläpitäjäjärjestöjä jäsenenä olivat aina olleet yksittäiset toimihenkilöliitot, ei keskusliitto. Taloudellinen ongelma syntyi siitä, että TVK:n avustus tietenkin lakkasi konkurssin jälkeen. Opisto kuitenkin selvisi kriisistä mm. laajentamalla toimintaansa.¹⁹

HELSINGIN AIKUISOPISTO

Vuonna 1996 opiston nimi muutettiin Helsingin Aikuisopistoksi ja Taideteollisen korkeakoulun graafisen suunnittelun professori Tapani Aartomaa suunnitteli opiston uuden visuaalisen ilmeen logoineen, lippuineen ja valomainoksineen.²⁰

Nykyään TVK:n talo tunnetaan pikemminkin Aikuisopiston talona. Opistolla on viime vuosina ollut käytössään miltei kaikki talon tilat, kahta Työterveyslaitoksen kerrosta lukuunottamatta.

Muutostyöt

Vuosien varrella TVK-talossa on tehty lukuisia pieniä muutostöitä ja joitakin teknisiä uudistuksia, mutta kovin merkittäviä julkisivuihin tai sisätilojen järjestelyihin vaikuttavia muutoksia ei ole tehty.

1982

Vuonna 1982 SVUL laajensi rakennusta ylimmässä kerroksessa, sijoittaen uusia toimistohuoneita kadun puolelle. Työ tilattiin alkuperäiseltä arkkitehdiltä, Einari Teräsvirralta. Laajennusthanke vaikutti TVK:n talon puolelle lähinnä esteettisistä syistä, sillä laajennusosaa jatkettiin TVK:n puolelle katoksena jotta kokonaisuuden massoitelu saatiin pysymään tasapainoisena. Jälkikäteen katsottuna kokonaisuudesta on vaikea huomata, ettei kattokerroksen jäsentely olisi alkuperäinen.

1997

Vuonna 1997 suoritettiin sisäisiä pieniä muutostöitä ja muun muassa kuudennen kerroksen tilat muutettiin järjestökäytöstä toimistokäyttöön (vuonna 1998 vahvistetussa asemakaavassa 10481 tontin merkintä muutettiin Yj:stä YH:ksi). Arkkitehtina toimi arkkitehti-toimisto Erat ja Osaka Oy.

2003

Vuonna 2003 rakennuksessa tehtiin asbesti- ja vesijohtoremontti, jonka yhteydessä toteutettiin myös muita pieniä muutostöitä. Arkkitehtina toimi Arkkitehti-toimisto Leena Yli-Lontinen Ky.

2008

Opiston uusittu aulagalleria vihittiin käyttöön.

2009

Ilmastointiremontti.

17. Aikuisopisto 2011

18. HS 1992

19. Aikuisopisto 2011

20. Aikuisopisto 2011

Tuulikaapin alkuperäiset postilaatikat.

Aikuisopiston aulagalleria nykyään. Väliseinälinjat ovat säilyneet, samoin kuin seinien yli luokahuoneisiin jatkuvat kattolyhdyt.

3, Nykytilanne

3.1, Julkisivut

Selvityksen ensimmäisessä osassa on käsitelty SVUL:n ja TVK:n talojen julkisivujen säilyneisyyttä kokonaisuutena.

3.2, TVK:n talo nyt

Ensimmäisen kerroksen tilaratkaisut ovat vähäisiä muutoksia lukuun ottamatta lähes alkuperäiset, mutta vuosien varrella tehdyt pintaremontit ja pienet muutostyöt ovat vesittäneet rkkitehtuurin alkuperäistä selkeyttä.

Sisäänkäyntikerroksen ilme on alunperin ollut väljempi ja avarampi. Avoimen naulakon tilalle on vuosien varrella rakennettu erilaisia vahtimestareiden koppeja, ja viereinen opistokäytävä on erotettu aulasta rakennuksen tyyliin sopimattomalla parioivella.

Hissi- ja porrashuonepaketti on pitkälti alkuperäisessä asussaan, mutta kokonaisuus on peittyntynyt kalusteiden ja erilaisten infostandien ja -lappusten taakse.

Vuonna 2008 korkea opistoaula muutettiin

”aulagalleriaksi” ja tilan vihkiäispuheen piti viestintäministeri Suvi Lindén.²¹ Ilmeisesti tässä vaiheessa opistoaulaan johtavaa portaikkoa kavennettiin, ja ylätasolle muodostettiin pöytäryhmillä kalustettu tasanne. Jossain vaiheessa portaisiin on lisätty myös kömpelö metallinen ramppielementti.

Seinien materiaaleja ja sävyjä on muutettu vuosien varrella, samoin kuin muitakin pintamateriaaleja. Sisääntuloaulan lattian grafiitinharmaa kiillotettu kivilaatta on alkuperäinen, ja samanlainen kuin SVUL:n talon aulassa. Porrashuone on ulkopuolelta verhoiltu alkuperäisellä valkoisella marmorilla.

Muihin kerroksiin on tehty vain pieniä muutoksia. Osassa kerroksia nivelkohdan ympär kierrettävyys on myöhemmin estetty rakentamalla käytävän kohdalle varastotila, tai laajentamalla käytävän viereistä huonetta.

Käytävät eivät saa luonnonvaloa muualta kuin toimistohuoneiden ovien päällä olevista yläikkunoista, joten ne ovat melko pimeitä. Käytävien katossa ja seinillä onkin useita erilaisia, eri aikoina asennettuja valaisimia. Kuten SVUL-talon puolella, myös täällä

ovien sijoitus rytmittää käytäviä. Ovet on sijoitettu paksun seinärakenteen huoneen puoleiseen pintaan, jolloin ovi on käytävältä katsoen syvennyksessä.

Toimistokerrosten lattiamateriaalina on erilaisia linoleum- ja muovimattoja, seinät ovat maalattuja, ja alkuperäiset ovet ovat tammiviilua. Porrashuoneiden lattia on linoleumia, seinät ovat maalattuja. Portaissa on metalliset pinnakaiteet, joiden käsiöhteet on päällystetty mustalla kumilla.

Nivelkohdan puoliympyrän mallisessa portaassa on kerrostasanne muotoiltu hausalla tavalla. Tasanne seuraa portaan keskelle jäävää puoliympyrää, ja myös tasanteen kaide kiertää saman kaaren. (kuva s. 7)

21. Aikuisopisto, 2011

Opiston nimi muuttui 1.8.1996 Virkailijain kansalaisopistosta Helsingin aikuisopistoksi. Uuden graafisen ilmeen logoineen suunnitteli Taideteollisen korkeakoulun graafisen suunnittelun professori Tapani Aartomaa.

Pengertämällä maanpintaa
Töölöntullin julkisivun puolella, saatiin
maantasokerrokseen paremmin luonnovaloa.

Pengerryksen avulla Teräsvirta sai
kokonaisuuden myös istutettua paremmin
paikalleen, ja ilmanvaihdon vaatimat
kanavistot päätelaitteineen saatiin piilotettua
pengerrystä rajaaviin muureihin.

Opistoaulaa, luokkahuoneita ja luentosalia valaisevien kattolyhtyjen ikkunat on uusittu. Uusien ikkunoiden väri ei oikein istu kokonaisuuteen.

Tiilijulkisivua on paikkailtu jonkin verran korttelin sisäpuolella.

TVK-talon pääty on edelleen vapaasti seisova, toisin kuin SVUL:n puolella, jossa uudisrakennus on tuotu päätyyn kiinni.

Ajo TVK:n ja SVUL:n parkkialleihin on järjestetty Töölöntullinkadun puolelta.

Avoimen naulakon tilalle on myöhemmin rakennettu vahtimestarin huone, ja opiston tiloihin johtava käytävä on erotettu aulasta pariovella.

Helsingin Aikuisopisto

Helsingin aikuisopisto on yksi Suomen suurimmista yksityisistä kansalaisopistoista. Opisto perustettiin vuonna 1961 TVK:n toimesta. Opisto oli yksi TVK-talon perustajaorganisaatioista ja se on ollut talon käyttäjä sen rakentamisvuodesta 1967 alkaen. Vuosina 1962-1996 opiston nimi oli Virkailijain kansalaisopisto. Tuolloin opiston toimistosta oli usein kysytty, voivatko opistossa opiskella muut kuin virkamiehet. Nykyisin opisto on toimihenkilökeskusjärjestö STTK:hon kuuluvien ammattiliittojen muodostaman Toimihenkilöjärjestöjen Opintoliitto ry:n omistama. Vuonna 1996 opiston nimi muutettiin Helsingin aikuisopistoksi. Nimen muutoksen jälkeen yleinen kysymys oli, voivatko opistossa opiskella muut kuin helsinkiläiset. Opisto on nimestään huolimatta kaikille avoin oppilaitos ja sen kursseille osallistuu vuosittain noin 12 000 opiskelijaa. Tällä hetkellä opiston tiloja on TVK-talon lisäksi perusopetuksen talossa Arkadiankadulla ja lisäksi opistolla on oma liikuntatila Annankadulla.

Helsingin Aikuisopiston verkkosivut.

Aikuisopisto tarjoaa niin yleissivistävää koulutusta, ammatillista pätevytymistä kuin myös eväitä virkistymiseen ja jaksamiseen.

Helsingin Aikuisopiston Historiikki, "Elämää varten".

Korkeampaan opistoaulaan johtavia avoportaita on myöhemmin kavennettu, ja portaisiin on lisätty kömpelö ramppielementti.

Ala-aulaan johtava porras on alunperin ollut koko tilan levyinen.

Kattoikkunat jatkuvat väliseinien yli luokkahuoneiden puolelle.

Juhlasalissa järjestetään nykyään mm.
Aikuisopiston kokeita.

Juhlasali ja luokahuoneet saavat luonnonvaloa
kattolyhtyjen kautta.

Portaikon ovi ala-aulassa ennen ja nyt. Ylemmässä kuvassa juhliitaan opiston 20-vuotisjuhlia. AO

Kiertyvän portaan detaliikka on eleganttia.

Kahvilan ikkunat avautuvat pengerretyle pihatasolle.

4, Yhteenveto

Töölön Urheilutalon, ja siinä yhteydessä myös TVK:n talon, kaupunkikuvallista ja rakennustaiteellista merkitystä on analysoitu tarkemmin selvityksen ensimmäisen osan yhteenvedossa.

KOKONAISOMMITELMA

SVUL:n ja TVK:n talot muodostavat kaupunkikuvassa saumattoman kokonaisuuden, jossa kumpikin rakennuksista olisi torso ilman toista puoltaan. SVUL:n puolella Työterveyslaitoksen uudisrakennuksen tuominen talon päätyyn kiinni on vesittänyt sommitelman alkuperäistä ideaa. TVK:n talon puoli on sen sijaan säilynyt kaupunkirakenteellisesti ennallaan.

Kokonaisuus asettuu hienolla ja luontevalla tavalla tontilleen, jolla maanpinta laskee Topeliuksenkadulta Töölöntullinkadulle kerroksen verran. Pitämällä tiilinauhaosuuden alareunan samalla tasolla kautta rakennuksen, on talon eri puolille luontevasti muodostunut erikorkuiset sokkelikerrokset eriluonteisine sisäänkäyntineen. Tiilinauhavyöhykkeen katkeamaton horisontaalinen linja pitää samalla kokonaisuuden esteettisesti tiukasti yhtenäisenä.

Teräsvirta on ratkaisut maanpinnan tasoeron

elegantisti Töölöntullin puolella, pengertämällä maastoa rakennuksen edessä tukimuurin avulla. Tontin kautta luoteisjulkisivun editse kulkevasta reitistä on muodostunut vilkas jalankulkuyhteys Mannerheimintien ja Topeliuksenkadun välille.

TVK:N TALON TOIMINTA

Henkisen työn liitto, myöhemmin Toimihenkilö- ja virkamiesjärjestöjen keskusliitto, edusti olemassaolonsa aikana laajalti eri aloja, ja TVK:n talo on toiminut erilaisten ryhmien kohtaamispaikkana.

Pohjakerros on alusta asti ollut kansalaisopiston käytössä, ja opiston yhä laajentuessa talon sisällä, on talo lopulta profilitunut opistotalona. VKO, myöhemmin Aikuisopisto, on uudistanut tarjontaansa aina tarpeen mukaan, ja tällä hetkellä mm. opiston suomen kielen kurssit ovat tärkeä osa maahanmuuttajille tarjolla olevaa koulutusta.

SÄILYNEISYYS

TVK:n talo on kokonaisuudessaan hyvin säilynyt. Alkuperäinen linjakas modernismi on kuitenkin paikoittain jäänyt myöhempien muutosten, ja vuosien aikana kertyneen sälän peittämäksi.

Kaupunkikuvallisesti rakennuksen hahmo toimii yhä jämmäkkänä taustana Töölöntullin monimuotoiselle kaupunkitalalle. SVUL:n puolella Työterveyslaitoksen uudisrakennuksen tuominen talon päätyyn kiinni on rikkonut sommitelman alkuperäistä ideaa, kun taas TVK:n puoli on säilynyt kaupunkirakenteellisesti ennallaan.

Sisäänkäyntikerroksen sinänsä pienehköt muutokset ovat tehneet alunperin avarammasta tilasta tukkoisemman, mutta mm. luokka- ja kokoustilojen ja suuren luentosalin tilasarja kattolyhtyineen on säilynyt ennallaan.

SVUL:n ja TVK:n talojen muodostama kokonaisuus on edustava esimerkki Teräsvirran oivaltavasta otteesta rakennusten massoittelessa, ja se ilmentää hyvin sekä arkkitehdin kaupunkisommitelmallisia pyrkimyksiä että hänen oivaltavaa, taidokasta ja hienovaraisen eleganttia arkkitehtuuriaan. Auratalon säilyttävän korjauksen myötä on SVUL:n ja TVK:n talon asema hyvin säilyneenä kokonaisuutena entistä tärkeämpi.

Lähteet

Arkistolähteet

Helsingin kaupungin rakennusvalvontavirasto (RAKVV)

Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston arkisto (KSV)

Toimihenkilöarkisto (THA)

Painetut lähteet

TVK:n kokouspöytäkirjat. Toimihenkilöarkisto.

Helsingin Aikuisopisto, Urpo Kallio, 2011. Elämää varten -Helsingin Aikuisopisto, historiaa ja tarinoita.

Nettilähteet

Kansallisarkisto. Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen keskusliiton Varsinais-Suomen aluejärjestö ry:n arkisto. Arkistonmuodostajan historia, Helena Järvi, 1995.

Helsingin Aikuisopiston verkkosivut.

Helsingin Sanomat, 3.9.1992. TVK:n 70-vuotinen historia on kulkua kriisistä toiseen.

Opisto-aulan kattolyhty jatkuu väliseinän
yli luokkahuoneeseen.

Helsingin Opettajain Kamarikuoro esiintyy TVK-talon vihkiäisjuhlassa.
Kuoronjohtajana Martti Räisänen. Kalevi Hujanen, THA